

Na een kleine recreatie werd ik, als derde in de bank der beklagden gezet en aan een scherp verhoor onderworpen en daartoe door den voorzitter uitgenoodigd begon ik mijn levensbiëcht ongeveer met deze woorden:

Aan mijn gymnasiumtijd bewaar ik over het algemeen aangename herinneringen. Gedurende 4 jaren reisde ik als forens elken dag van Weesp naar Amsterdam en terug in gezelschap van veel andere jongens uit Weesp en het Gooi.

Het gymnasium was in het begin van 1893 door de peters Jezuiten gesticht en gevestigd in twee der mooiste en statigste huizen in de Bocht van de Heerengracht nos. 446 en 448.

Ik heb de zes klassen zonder veel inspanning doorloopen en behoorde bij buiten tot de beste leerlingen. Mijn ijver - ik beken het met schaamte - was niet steeds zooals het behoorde.

Vooraf wiskunde, de oude talen, godsdiensleer en Nederlandsch trokken mij aan. Ik heb het voorrecht gehad de lessen te mogen volgen van eenige eminente leeraren: Dr. van Oppenraay voor Grieksch en Godsdiensleer, Dr. van Vessem voor Latijn, pater de Bruyn voor wiskunde.

Pater van Oppenraay maakte veel werk van de z.g.n. "Academie" een vrijwillige oefenschool in aethetica, declamatie, improvisatie en stijl-leer. Deze Academie werkte onder een eigen bestuur en werd geassisteerd door den "baas" zelf. Ik heb daar geleerd voor de vuist in het openbaar te spreken, te debatteeren en voor te dragen, dingen die mij in mijn later leven goed te pas zijn gekomen. Bij gelegenheid van prijsuitdeelingen en andere feesten werden toneelstukjes en voordrachten ten beste gegeven en daaraan nam ik steeds actief deel. Zoo hebben wij in het Fransch een een-acter van Labiche opgevoerd en bij het zilveren priesterjubiläum van Dr. van Oppenraay heb ik naast een eigen gemaakt klassiek gedicht ook een vertaling van het epos "Amor" van den jubilaris zelf, een loflied op den apostel der me-lsatschen pater Damiaan, in de aula voorgedragen.

Na het geslaagde eindexamen noodigde onze rector ons uit onze krachten te beproeven op een vertooning van Vondels Jozef in Dothan, ter eere van het koperen jubileum van ons Ignatius-College.

We hebben dit waagstuk met groote toewijding en niet zonder succes volbracht. De titelrol werd vervuld door een jongentje uit een lagere klas, Michels. Hij is thans hoogleeraar in Amsterdam. Ik speelde de Ruben-rol.

Jan. Is vader ook later de toneelspeelkunst blijven beoefenen?

Ik. Deze liefhebberij heeft mij zelfs in de verleiding gebracht mijn rechtsstudies tijdelijk jaarwel te zeggen en mij geheel aan het beroepstoneel te wijden. De Amsterdamsche Studenten Toneel Vereeniging had n.l. een mooie voorstelling gegeven van een der beste werken van Bernhard G. Shaw: "You never can tell" waarin een guitig tweelingpaar, een jongen en een meisje leuke dingen zeggen: Eda Schlencker was het meisje en ik de jongen.

Na afloop der voorstelling noodigde Eduard Verkade ons uit deze rollen bij hem en Enny Vrede te spelen. Wat een kans!! Maar mijn moeder was zoo verstandig aan haar toestemming de conditie te verbinden: eerst den meestertitel halen! Weg mijn artiestenloopbaan. Ik heb in veel stukken een rol gespeeld: in Le Bourgeois-Gentilhomme van Molière, het Wederzijdsch Huwelijksbedrog van Langendijk, in Shaw's "Majoor Barbara"; samen met mijn meisje, Shaw's "A man of destiny" (ik speelde voor Napoleon!) in Frederik van Eedens "De Student thuis" in de Borniers "La fille de Roland", in "Les faux bonshommes" van Barrière en de Capendu, in een eigengemaakte Revue ter eere van het zilveren feest van den Kunstkring "de Violier". En verder heb ik met en zonder pianobegeleiding veel verzen voorgedragen: "Das Rexenlied", de forum-scène uit Julius Caesar van Shakespeare, gedichten van Boutens, Kloos en Perk.

Ik heb door het toneel mijn meisje, tante Dop leeren kennen.

Beatrijs. Hé, com, vertelt U eens hoe dat gegaan is?

Ik. Als tante er geen bezwaar tegen heeft, wil ik dat wel doen! ... Met haar instemming volgt hier de geschiedenis.

Door een - ik moet achteraf bekennen onbehoorlijke en tendentieuze groenenvertooning uitgaande van de A.S.T.V., waarin de vrouwenemancipatie, als onderdeel der Corpspolitik, belachelijk werd gemaakt - weigerden de meisjes-studenten met haar mannelijke collega's samen te werken. Het bestuur moest daarom trachten de medewerking te verkrijgen van meisjes uit de burgerij. Nu had ik bij de familie Koelman kennis gemaakt met een meisje Truus Woltersom, waarvan ik vermoedde, dat zij toneelcapaciteiten bezat. Het bestuur was aangtonds bereid op mijn kompas te varen en zoo stapten Ferdy Herckenrath en ik op een mooien dag naar het huis der familie Woltersom, aan de Heerengracht 594 bij de Amstel, om Mejuffrouw Truus uit te noodigen een rol in de studentenuitvoering te spelen. De deur werd opengedaan door een oude gediensstige Alida genaamd - haar nicht en peetkind heeft later bij ons gediend en mijn vrouw is peettante over haar onlangs geboren dochterje - en ik vroeg Mejuffrouw Truus te spreken. Haar antwoord was, nadat zij ons beiden van het hoofd tot de voeten gemonsterd had: "Juffrouw Truus is getrouwd, maar nu hebben we nog een juffrouw Dora!" Ferdy en ik keken elkaar even aan en we waren het zonder één woord te spreken erover eens, dat Dora ons even lief was als Truus. We maakten onze opwachting bij Mevrouw Woltersom en bij de - maar dat wisten we toen nog niet - artistieke Dora. Ziehier in korte woorden hoe tante Dop en ik met elkaar in kennis kwamen. Kort na de voorstelling, die in Mei 1910 plaats vond, waren we verloofd. Ben je nu tevreden Beatrijs?

Beatrijs. Ik wou er nog wel wat meer van weten, maar dat vraag ik U wel onder vier oogen.

Ik. Maar ik scheid er nu mee uit mijn toneelherinneringen op te halen. Jullie mochten anders eens gaan denken, dat ik als student niets anders uitgevoerd heb dan toneelspelen en declameeren.

Ik werd, evenals mijn broer Carel tijdens mijn groentijd van het Corps voor Reets gefleurd samen met de twee professoren-zoons Kuhn, Bernard Berger en Lou Roes. We vormden een goed en homogeen jaar en we zijn goede vrienden gebleven tot den dag van heden. Hans Kuhn ver-

wisselde in vrede en vriendschap het lidmaatschap van Beets voor dat van Vondel en was later abactis van den I.S.S.A. toen ik Rector was. Hij is verleden jaar gestorven. Het Corps beleefde in mijn jaren - ik kwam in 1905 aan - kritieke tijden. Daar was de meisjesstudenten-kwestie, het groentijd-probleem en de vertegenwoordiging van het A.S.C. bij de andere Corpora en de unificatie van het Amsterdamsche studenten-vereinigingswezen. Dat alles speelde tijdens mijn rectoraat in 1909 en 1910. De details kunnen jullie vinden in het mooie boek "Geschiedenis van het Amsterdamsch Studentenleven 1632 - 1932". Ik werd tot tweemaal toe tot Rector gekozen, doordat de woelingen in het Corps een stabiel bewind noodig maakten en de corpspolitiek naar een evenwicht moest worden gevoerd. Ik heb in die bewogen jaren veel nuttige ervaringen opgedaan, niet in de laatste plaats op het glibberige pad der politiek.

In mijn tijd was het nog mogelijk tegelijk goed Corpslid en goed lid der Katholieke Studentenvereniging te zijn. Ik ben daarvan de levende getuigenis: toen ik Corpsrector was, bekleedde ik tevens de functie van abactis van St. Thomas en gedurende precies elf dagen was het praesidium van beide organisaties in mij vereenigd: aan beide trouw! Helaas is er veel in de studentenmaatschappij veranderd en niet alle veranderingen kan ik verbeteringen noemen. Toen mijn twee oudste zoons in Amsterdam corpslid waren, konden zij niet tevens leden van Sanctus Thomas worden: een zeer ongewenschte toespitsing van het Katholieke isolement, waartegen ik als Réunion-praeses in de aula der Universiteit op 23 Jan. 1937 bij het 8ste lustrum van St. Thomas heb gereageerd. Deze speech is afgedrukt in het Katholieke Studenten Maandblad "De Dijk" van April 1937. Over deze rede is toen heel wat te doen geweest en de debatten zijn door den nieuwen oorlog slechts onderbroken maar niet gesloten.

Na mijn optreden als Senator en Rector van het Corps heeft de opvolgende I.S.S.A. mijn medesenatoren en mij een gouden zegelring met het corpswapen vereerd. Ik heb dezen ring gedragen en doe dat ook nu nog. Mijn Senaat was de eerste, die het geschenk ontving en hiermee heeft een nieuwe studentenmos zijn intrede in Amsterdam gedaan.

Wilna. Dat was dus Uw eerste decoratie; wanneer heeft U de anderen gekregen?

Ik. In 1933 heeft H.M. de Koningin mij met de ridderorde van den Nederlandschen Leeuw vereerd en in 1935 bij gelegenheid van het 4de lustrum der Katholieke Werkgevers Vereeniging benoemde Z.H. de Paus mij tot Commandeur in de Orde van den H. Gregorius de Grootte.

Maar laat ik terugkeren tot mijn studententijd.

Evenals oom Carel heb ik ook mijn beste krachten aan de studentenpers gegeven: ik was een aantal jaren redacteur van het Amsterdamsch Studenten Weekblad "Propria Cures" en lid van de Almanakredactie. Bovendien is het idee om een Katholiek Unieblad uit te geven van mij uitgegaan.

Ik schreef voornamelijk belletristische bijdragen, kunstcritieken en korte kernachtige gedichtjes. Ook met de corpspolitiek heb ik mij vanzelfsprekend nu en dan moeten bemoeien. De redactievergaderingen van Propria Cures waren altijd hoogst amusant en leerzaam. Ik heb er de smaak voor de journalistiek door aangekweekt.

Ondanks mijn vele besognes in het studentenleven (ik was ook nog abactis van Beets en Praeses van Thor, de studenten-athletiekclub "Tot heil onzer ribbenkasten") heb ik mijn studies niet verwaarloosd. Ik deed mijn kandidaats-Rechten vóór Kerstmis van het tweede jaar (1906) en ging toen voor 8 maanden als vesting-artillerist onder de wapenen, eerst in Naarden, later in Amsterdam. Ook dat was een mooie tijd. Ik kon goed met mijn Amsterdamsche en Friesche kameraden opschie-ten.

Ik verliet den dienst als korporaal en heb later nog een paar maal herhalingsoefeningen gedaan. De laatste maal was ik reeds verloofd en zoo kon men mij in het weinig flatteuze mouwvest van artillerist met mijn elegant aangedaan meisje in de Kalverstraat zien flaneeren.

In den zomer van 1910 ben ik serious voor mijn doctoraal gaan stu-deeren. Mijn senaatsjaren waren voorbij en de tijd om eereambten te be-kleeden was verstreken. Ik moest mijn "luiheid" nu eindelijk overwinnen en den verzuimden studietijd trachten in te halen! Ik wist dat de lieve, maar ook strenge oogen van mijn aanstaande schoonmoeder op mij gevestigd waren en ofschoon tante Dop en ik beiden nog jong waren: zij 19 en ik 23, moesten we aan onze toekomst denken.

Op 7 October 1911, één jaar en drie maanden na mijn verloving slaagde ik voor mijn doctoraal.

Mijn plan om ook in Engeland den meestertitel te halen, heb ik na ernstig beraad opgegeven, maar wel besloot ik een dissertatie te schrij-ven.

Ik was intusschen onmiddellijk na mijn doctoraal financieel onafhan-kelijk geworden, doordat ik aan "de Telegraaf" verbonden werd en boven-dien aan de R.K. Handelsschool van den Heer Weustink tot leeraar in de Staathuishoudkunde werd benoemd. Ik heb deze - als tijdelijk bedoelde- journalistieke functie benut om eenige praktijk op te doen in het straf-recht. Mijn onderwerp voor het proefschrift bewoog zich op het grens-gebied van strafrecht en sociologie: de misdaadprophylaxe. De jonge van Hamel was mijn promotor en we kozen als onderwerp: "Bevoegdheid van den Rechter om ongestraft te laten". Ik betoogde daarin, dat in sommige gevallen het algemeen belang beter gediend is een overtreder van de wet niet te straffen dan op hem het stigma eener veroordeeling te drukken. Ik was met dit onderwerp de ontwikkeling van het straf-recht eenige decennien vooruit. Mijn denkbeeld is later, o.a. in Italië en ten deele ook bij ons, in de wetgeving opgenomen. Het wijsgeerig deel van mijn boek heb ik met voorlichting en onder auspiciën van den bekenden Dominicaan uit Huissen Magister Rijken geschreven. Kennisma-king met dezen geleerden en eenvoudigen wijsgeer beteekende op zich-zelf reeds een winst voor het leven. 1) Later heb ik samen met Rijken nog gewerkt aan een rapport over het Taylor-stelsel. Dat was tijdens den eersten wereldoorlog.

- 1) De grondtoon van mijn dissertatie was voor dien tijd in de Katholie-ke wetenschappelijke wereld lichtelijk revolutionair, omdat ik het bestaan van een specifieke Katholieke strafrechtstheorie ontkende: een stelling, welke eerst veel later door andere Katholieken is onderschreven.

Ik promoveerde op 9 Juli 1913: een gloriëdag, niet alleen voor mijzelf, maar niet minder voor mijn moeder en mijn Doppie. Een knallend promotiediner in Hotel des Pays Bas, waar Nol Kuhn (thans vice-Prezident der Haagsche Rechtbank) de door Louis geteekende promotieplaat explicieerde en al mijn goede vrienden Beetsianen, Losco-genooten (Frank Luns, Tony Barge, Veraart en Ides), Jan Jansen en Henri van Haastert, al mijn broers - behalve Jules, die reeds in Amerika verbleef - mijn a.s. schoonvader en zwager en mijn promotor Prof. Mr. J.A. van Hamel aanzaten, besloot definitief mijn gouden en vruchtbaaren studententijd. Mijn paranyfen waren Bernard Berger (de burgemeester van Venlo) en Carel Goseling, de latere in Buchenwald overleden Minister van Justitie.

Elsebé: Wat waren dat: "Losco-genooten"?
Ik. Dat was een bohémienachtig clubje toneel- en kunstliefhebbers rondom den beroemden Frank Luns. Hij was uitgever, régisseur en handelaar in kantoormeubelen. Wij hebben met elkaar twee jaar achtereen een Dramatisch Jaarboek samengesteld en uitgegeven.

Na mijn promotie bleef ik nog eenigen tijd bij de Telegraaf, maar was toen reeds verbonden aan het advocatenkantoor van Mrs. Goseling Sr. en Bünker, waar ook Theo Hiltermann werkzaam was. Wij beiden - van elkanders plannen onkundig - solliciteerden naar het mooie ambt van secretaris van den Voogdijraad I te Amsterdam. Minister Ort moest de benoeming doen en hechte groote waarde aan het advies van zijn vriend en partijgenoot Prof. G.A. van Hamel, den vader van mijn promotor, en mijn leermeester. Ik had als Rector van de I.S.S.A. in overleg met hem tijdens het internationaal congres voor Strafrechtwetenschap, waaraan beroemdheden als de Duitscher von Liszt en de Belg Prof. Prins met onzen van Hamel in het bestuur zetelden, op de studenten kroeg een avondreceptie voor de deelnemers van dit Congres gearrangeerd. Ik trad daarbij als gastheer op en sprak, los van den geschreven tekst, uit het bloote hoofd in het Fransch een daverende welkomstrede uit, die door van Hamel, eveneens in het Fransch werd beantwoord.

Prof. van Hamel had groote sympathie voor mij. Dat had hij ook reeds getoond, toen mijn a.s. schoonvader, vóór hij zijn toestemming tot ons engagement gaf, bij hem informaties naar mij had ingewonnen. Bovendien was mijn leermeester een groote bewonderaar van het toneel. Enfin, hij beval van de vele sollicitanten zoowel Theo Hilterman, die Kroegpraeses geweest was, als mij aan. Twee Katholieke kandidaten voor een functie, waarvoor in de groote steden boven den Moerdijk nooit een Katholiek in aanmerking was gekomen!

Ik was de gelukkige, die de benoeming ontving. Dat beteekende voor mij niet alleen een soliede financiële basis voor mijn huwelijk, maar tevens een unieke kans om prachtig sociaal werk ten bate van de verwaarloosde en ouderlooze jeugd te kunnen verrichten.

Helaas trad de oorlog van 1914 als spelbreker op. Ik was begin Juli onder de wapenen voor het verrichten van herhalingsoefeningen toen in Augustus het onweer boven Europa losbarstte.

Er was geen sprake van, dat de oudere lichterling, waartoe ik behoorde met verlof mocht vertrekken. Ik ben onder de wapenen gebleven van

Juli 1914 tot Februari 1919! Aanvankelijk "lag" ik in Abcoude en kon van daaruit per fiets geregeld in Amsterdam mijn moeder bezoeken. De familie Woltersom was kort tevoren naar Arnhem verhuisd, waar mijn a.s. schoonvader het ambt van Hypotheekbewaarder vervulde.

Ik werd aangewezen voor de opleiding tot officier en volgde aanvankelijk een opleidingscursus in Muiden, waar ik tot sergeant bevorderd werd. Daarna volgde overplaatsing naar het fort Aagtsdijk bij Beverwijk, toen op zekeren dag bij het avondappel werd voorgelezen, dat voor een dienstplichtige meester in de rechten gelegenheid bestond bij de militaire auditie van den Krijgsraad te Arnhem tewerk te worden gesteld.

Ik rende na het appel naar de telefoon en belde Arnhem op. De Heer Woltersom en Mr. F. van Meurs de auditeur-militair waren socialetsvrienden en ik riep derhalve zijn bemiddeling in om de zoo begeerde post (begeerd om de functie, maar niet minder om de nabijheid van het meisje!) te verkrijgen.

En ook dat lukte!

Ik behoefde niet in de kazerne te verblijven en kreeg inkwartiering bij de familie Woltersom.

Evenals in dezen oorlog waren ook dertig jaar geleden bruiden, bruidegoms en hun respectieve ouders geneigd gemakkelijk over financiële bezwaren tegen het sluiten van een huwelijk heen te stappen. Zoo ging het ook ons. Op 28 October 1915 zijn we getrouwd. We woonden op twee kamers in de Steinstraat 2, bovenste etage en dineerden bij mijn schoonouders.

Ik was de eerste van de broers die den zoo gewichtige stap op den levensweg gezet had. Mijn vrouw was op den trouwdag 24 en ik 28 jaar oud. Onze huwelijksreis ging naar Den Haag en duurde nauwelijks een week; een langer verlof was niet te krijgen.

Het geluk bleef ons op de hielen! Mijn moeder heeft mij verteld, dat ik "met den helm" geboren ben, wat een zeker voorteken van geluk schijnt te zijn.

In "De Tijd" en "De Maasbode" had een oproep gestaan van het Bestuur der op 5 Sept. 1915 opgerichte Algemeene R.K. Werkgevers Vereeniging voor de vervulling van het secretariaat dier organisatie. Ik had daarop geschreven op aandringen van mijn vrienden Barge en Luns, die door middel van Prof. Knaapen Ord. Praem van de Abdij Berne bij Heeswijk, de aandacht van diens ordebroeder Prof. L. van Aken, den eigenlijken promotor der nieuwe vereeniging, op mij hadden gevestigd. Een onderhoud in Heeswijk tusschen Prof. van Aken en mij leverde het afdoende bewijs, dat de aangeboden functie voor mij "geknijpt" was. Er waren 16 sollicitanten, ik behoorde tot de 6 die uitgenoodigd werden persoonlijk kennis te komen maken en ik had succes.

De doorslag bij het uitbrengen van hun stem op mij door sommige bestuursleden, met name door Sträter en Wierdels (zelf oud-Beetsiaan) was het feit, dat ik zoowel in het Corps als in St. Thomas de eerste viool had gespeeld. Ook mijn dissertatie bleek een sterke aanbeveling geweest te zijn.

De tweede veine bestond in mijn benoeming tot 2de luitenant voor Speciale Diensten - een pas ingestelden titel. Ik was de vierde in het leger, die tot dezen rang werd geroepen. Zoo eindigde het jaar 1915, dat zoo somber begonnen was, ondanks het voortduren van den oorlog,

met hoopvolle perspectieven.
Ik had bovendien, behalve mijn functie als secretaris van den Amsterdamschen Voogdijraad, welke ik pas na den oorlog zou kunnen vervullen, nog een ander ijsje in het vuur. De Directie der Wiegman-Bank te Amsterdam had mij n.l. na den oorlog de functie van secretaris der Directie tegen een salaris van f 10.000 per jaar aangeboden. Ik had dit aanbod conditioneel aanvaard en was reeds begonnen bij een lesraar lessen in het boekhouden te nemen.

Mijn chef, Mr. van Meurs, de auditeur militair was een humaan mensch en aangezien het werk op zijn bureau weinig omvangrijk was en mijn dagelijksche aanwezigheid op het bureau niet noodzakelijk maakte, kon ik - ofschoon in militaire dienst - daarnaast zonder al te groote bezwaren ook het secretariaat der A.R.K.W.V. waarnemen.
Ik heb vanaf 1915 mijn leven lang, nu bijna dertig jaren, hard gewerkt en ik mag in groote dankbaarheid getuigen: mijn werk en leven zijn gesegend geweest.

Een beschrijving te geven van mijn arbeid in de sociale beweging zou te veel van jullie geduld vergen. In jaarboeken en jaarverslagen, in tijdschriften en kranten ligt die geschiedenis kant en klaar voor ieder die er belang in stelt, gereed.

Ik heb het steeds weer tot mijn taak gerekend menschen en groepen van menschen met elkaar in contact te brengen en te doen samenwerken: werkgevers en arbeiders, Katholieken en niet-Katholieken, ambtenaren en zakenlieden. Wanneer ik erin geslaagd mocht zijn een bindend element te zijn in ons volksleven, dan zou ik mij gelukkig achten. Een groote schare jonge juristen heeft onder of naast mij haar carrière begonnen: de hoogleraren Romme, Pompe en Hermersdorf en de latere Minister Steenberghe en zeer veel anderen.

Het kantoor der A.R.K.W.V. was aanvankelijk in Amsterdam gevestigd i.v.m. mijn functie van secretaris van den Voogdijraad. Ik was bovendien nog steeds als advocaat en procureur in Amsterdam ingeschreven.

Spoedig bleek echter de werkgeversbeweging zooveel van mijn tijd en concentratie te eischen, dat ik mijn ontslag uit mijn functie bij den Voogdijraad aanvraag en verkreeg. De advocatuur bleef ik trouw en ik associeerde mij met Mr. Th. Hiltermann met wien ik vanaf de eerste klas van het gymnasium bevriend was geweest. Dat kantoor mag zich nog steeds in een grooten bloei verheugen en ik vind het een aardige gedachte dat mijn dochter Elsebé thans als een der secretaresses aan dat kantoor verbonden is.

Sinds 1926 ben ik als advocaat geassocieerd met Mr. W. van der Loo te 's-Gravenhage.

In 1924 ben ik nog korten tijd lid der Provinciale Staten van Noord-Holland geweest. Toen ik in verband met mijn verkiezing tot lid der Tweede Kamer der Staten Generaal in 1925 naar Den Haag verhuisde moest ik deze vertrouwenspost opgeven.

Over mijn kamerlidmaatschap zal ik ook maar niet veel zeggen. Het volgend jaar zal het - D.v. - 20 jaar geleden zijn, dat ik als lid van het college van 100 de belangen van mijn land heb mogen dienen. Ik werd achtereenvolgens afgevaardigd door de kiezers van Noord-Holland, Zuid-Holland, Noord-Brabant en Friesland-Groningen.

Nol. Heeft U buiten de werkgeversbeweging en de politiek nog functies bekleed en werkzaamheden verricht?

Ik. Teveel om op te noemen. Laat ik mij tot het voornaamste beperken. Ik ben voorzitter o.a. van de Rijkscommissie voor Werkverruiming en van het Nederlandsch Eier-Controle-Bureau, was verder bestuurslid der Vereeniging voor Staathuishoudkunde en Statistiek (ik bracht eenige malen praes-adviezen voor die Vereeniging uit) ben curator van het R.K. Meisjeslyceum te 's-Gravenhage, commissaris van onderscheiden N.V.en, Voorzitter van het R.K. Comité tot wederopbouw van de Regale Abdij van Egmond, Redacteur van het Financiële Dagblad, medewerker, (vóór den oorlog) aan de groote Katholieke Dagbladen en wetenschappelijke tijdschriften, penningmeester van het Koninklijk Instituut voor Praeventieve Geneeskunde te Leiden, lid van den Nijverheidsraad en van een aantal officieele commissies.

Na den vorigen oorlog was ik secretaris van de z.g.n. Socialisatie Commissie onder praesidium van Dr. Molens. Ik heb nog nooit een zoo interessante debatingclub meegemaakt, waar mannen als Marchant, de Vooy, Wibaut, Stork, Molens en zooveel anderen elkander in de haren zaten.

Leo. Welke onderwerpen heeft vader in het bijzonder in de Kamer en daarbuiten behandeld?

Ik. Voornamelijk economische en sociale onderwerpen in den breedsten zin: handelspolitiek, sociale wetgeving, bedrijfsorganisatie, handelsrecht en zoo meer. Maar daarnaast heb ik ook herhaaldelijk over meer algemeene zaken het woord gevoerd b.v. bij de begrooting van de justitie. Ik was n.l. gedurende eenige jaren lid der vaste commissie voor Privaat- en Strafrecht.

Ook had ik zitting in de vaste commissie voor Waterstaatsaangelegenheden en in die voor de Handelspolitieke vraagstukken.

In de handelingen der Tweede Kamer is dat alles terug te vinden. Ik behoef er dus niet lang bij stil te staan. Ook zal het jullie niet interesseeren, wat ik zooal in de loop der jaren heb gepubliceerd. Bij gelegenheid zal ik wel eens een lijst van mijn gezamenlijke werken samenstellen.

Tijdens de besetting zijn zowat al mijn functies-tijdelijk opgeheven. Ik ben dus weer teruggekeerd tot mijn premier amour: het nobile officium van advocaat. Samen met mijn oudsten zoon en mijn trouwe secretaresse, Hes Woltersom heb ik een sociaal-economisch en financieel advies-bureau opgericht, dat ook al geen gemakkelijk leven leeft. Maar dat leed is nu achter den rug.

Wilna. En waar zijn onze neven en nichten geboren?

Ik. Jan en Pit (Gerard Petrus) zagen als war-babies in Arnhem resp. op 26 Sept. 1916 en 17 Juni 1918 het levenslicht. (Leonard Gerard) is van 11 Augustus 1920. Hij is evenals Elsebé (Elisabeth Bertha Henriette, geb. 25 Sept. 1923) in Heemstede geboren.

Tante Dop (Dorothea Magdalena Woltersom, te Groningen geboren op 21 November 1890) is, zocals jullie weten eerst op lateren leeftijd tot de Katholieke Kerk toegetreden. Zij heeft de eerste H. Communie ontvangen in de kapel van mijn vroeger gymnasium aan de Heerengracht. Tony Barge en Gaus Ides dienden de H. Mis, welke door pater van Oppenraay werd opgedragen. Zij was n.l. leerling van mijn vroegeren leermeester en bewerkte onder zijn leiding een vertaling van het boek van Klug:

"Levensvragen".

Als H.B.S.-meisje vertaalde zij uit het Fransch den roman van Noël "Docteur Germaine". Deze vertaling werd als feuilleton in het Handelsblad gepubliceerd.

Mijn vrouw heeft zanglessen genoten bij Anke Schierbeek en trad in den vorigen oorlog ook buiten den familiekring als zangeres op. Zij heeft een mooie altstem. Ook speelt zij goed piano.

De Voorzitter. 't Is misschien een beetje vreemd, dat ik deze vraag moet stellen, maar in mijn kwaliteit ben ik daartoe wel verplicht: hoe staat het met de overgeërfde eigenschappen der kinderen?

Ik. Onze vier kinderen hebben een breede belangstelling voor cultuur in het algemeen: muziek, literatuur, schilderkunst en wetenschap. Elsebé speelt goed piano. Jan en Pit hebben piano- en viollessen gehad, maar de resultaten zijn matig gebleven. Hun aandacht is door andere zaken te zeer in beslag genomen geweest. Mijn tooneeltalent is in geen van mijn kinderen terug te vinden. Wel mijn belangstelling in economische en sociale vraagstukken. Pit is een uitgesproken jurist, Leo een polyglot (een erfstuk van zijn moeder) Jan heeft groote journalistieke en economische talenten en Elsebé heeft organisatietalent en een commercieel inslag. Alle kinderen zijn verzot op boeken, speciaal Jan. Ook hebben ze veel aandacht voor schrijven. Hun politieke belangstelling treedt niet op den voorgrond.

Noël. Heeft oom zijn jeugdliefde voor sport nog verder gecultiveerd?

Ik. Ik beschouw beoefening van gezonde sport als een der beste middelen om fit te blijven en om van de natuur te genieten.

Tante en ik wandelen en fietsen nog veel en rijden gaarne schaats. Voor den oorlog deden wij veel aan wintersport: skilooopen en kunst-schaatsen tijden. Wij hebben ook mooie autotochten in binnen- en buitenland gemaakt. Ik geloof inderdaad dat de zucht om verre reizen te maken, ons Kortenhorsten in het bloed zit. Wanneer zal de tijd weer komen, dat wij aan onze reislust kunnen voldoen?

In den goeden ouden tijd, toen er nog internationale congressen werden gehouden heb ik een groot stuk van de oude wereld gezien: Italië, Frankrijk, Duitschland, Tsjecho-Slowakije, Zwitserland en België. Ook de kinderen zijn zulke globetrotters. We zonden ze elk jaar naar het buitenland om de talen goed te leeren en als de oorlog niet tusschenbeiden zou zijn gekomen, zou Leo aan de Universiteit van Manchester economie hebben gestudeerd: hij was daar reeds als student aangenomen. Mijn zoon Pit heeft na zijn candidaatsexamen gedurende een half jaar geheel Italië doorreisd: een mooie afsluiting van zijn classieke opvoeding.

En hiermee was ook mijn levensverhaal aan een eind gekomen en zou dus Jules' geschiedenis aan de beurt zijn.

Maar voordat daarover gesproken werd, moet eerst Moot zijn geschiedenis vertellen.

Moot's verhaal.

Moot's levensverhaal luidde ongeveer aldus:

Mijn prille jeugd is in sterke mate beïnvloed geweest door het gelukkig bezit van drie moeders. Waren "de tantes" na Pa's ziekte in het alge-

meen voor ons alle zes liefdevolle en zorgzame goede geesten, in het bijzonder gold dit voor mij, het peestekind van tante Marie. Ik was in optima forma een "Tantes kind". Een groot deel van mijn jeugd logeerde ik bij mijn Amsterdamsche tantes, eerst in hun étagewoning aan de Leidschekade, later in de v. Beghenstraat, de van Baerlestraat en de Banstraat. Zomers ging ik met haar de vakantie buiten doorbrengen: Noordwijk aan Zee, Den Haag en Renkum.

Tijdens een zware ziekte - pleuritus - toe de familie nog in Weesp woonde (ik zal toen ongeveer 11 jaar oud geweest zijn) moest ik dagelijks een lange behandeling "in de klok" ondergaan. Dat gebeurde in een kliniek aan den Amsteldijk met assistentie van den Weesper dokter Pijnvandraat. Ik woonde toen geruimen tijd bij de tantes aan huis. Nog lang bleef ik een min ventje. Op school was ik erg achterop geraakt en werd door Joh. Jansen met groote zorg en geduld bijgewerkt. Omstreeks dien tijd verhuisden we naar Amsterdam en ik bezocht daar de R.K. lagere school van Schönberger in de Kerkstraat.

In mijn klas zat ook een jongen Harm, een kleine ronde "fatboy", die mij wat zijn blozend uiterlijk betreft tot voorbeeld werd gesteld. Ik heb dat ideaal echter nooit kunnen bereiken!

Dank zij de goede zorgen van mijn talrijke moeders en van Joh. Jansen kwam ik na verloop van tijd lichamelijk en geestelijk weer flink bij, zoodat ik met succes in 1906 admissie examen voor het R.K. Gymnasium der paters Jesuïten kon afleggen. Een gezonde sportbeoefening bleef ten zeerste aanbevolen en ik moet zeggen, dat ik daarin veel voldoening en veel kracht en gezondheid heb aangekweekt.

Achteraf is het wel jammer geweest, dat ik niet naar de H.B.S. ben gegaan, maar in die dagen bestonden er in Amsterdam geen andere Katholieke middelbare scholen, dan het paters-gymnasium en het sprak vanzelf, dat Katholieke Amsterdamsche jongens die school bezochten. De tantes hadden daarbij een overwegende stem in het kapittel en op jeugdigen leeftijd is het moeilijk te voorspellen, of een bepaalde studie je al dan niet ligt. Ondanks alle toewijding en ijver kon ik mij onmogelijk tot eenige geestdrift voor de oude talen - op het Gymnasium de hoofdvakken! - opwerken. Mijn aanleg was bij uitstek op de praktijk van het leven, de techniek en de koopmanschap afgestemd.

Van 1906 tot 1911 bleef ik de eenmaal gekozen richting trouw, maar met de spreuk voor oogen: beter ten halve gekeerd dan ten heele gedwaald, besloot ik na rijp beraad en na ingewonnen adviezen toch nog den technischen kant uit te gaan.

De Technische Hoogeschool kon ik niet bezoeken, omdat daarvoor eindexamen H.B.S. noodig was, zoodat ik een eenigzins gelijkwaardige speciale opleiding koos en wel die van de Hoogere Textielschool te Enschede. De eerste klas aldaar droeg een propaedeutisch karakter; wie met succes dit jaar doorloopen had werd gelijk behandeld met de jongens die eindexamen 5-jarige H.B.S. hadden gehaald.

Mijn studies in Enschede hebben - nu ik mijn aanleg volgen kon - een zeer vlot verloop gehad en juist voordat de wereldoorlog 1914-1918 uitbrak had ik, 22 jaar oud - mijn volledig eindexamen "spinnen, weven en verven" in den zak.

Zocals ik al zei, heb ik in mijn leven veel aan sport gedaan en ik

rag er dadelijk aan toevoegen, dat ik daardoor niet alleen veel gezondheid en kracht heb opgedaan, maar ook een massa goede vrienden en waardevolle relaties heb gemaakt.

In Amsterdam speelde ik als junior in de 2de klasse voetbal- en cricketcompetitie bij R.A.P. en later bij (V)olharding (R)ap (A)mtels.

Mijn grooten voetbal- en cricketspel beoefde ik echter in Enschede, waar ik in het eerste elftal van P.W. (Prinses Wilhelmina) uitkwam, dat ingedeeld was in de 1ste klasse-Oost. Ik was zelfs gedurende 2 jaar captain van het team en speelde in het voetbal-elftal steeds op de linkerachter-plaats.

Mijn sportbekwaamheden waren voor mij een goede introductie bij de bekende fabrikantenfamilies: van Hoek, ter Kuile, Ledeboer, Jannink e.a. Ik was bij hen - ofschoon geheel en al buitenstaander - steeds kind in huis en ik tel onder hen nog veel goede vrienden.

In het jubileumboek van P.W. bij gelegenheid van het gouden jubileum van die club verschenen, komt deze zinnede voor, die laat zien, hoe ik in die dagen door de Enschedesche jeugd gewaardeerd werd:

"Met Moot Kortenhorst kwam het jonge goedgeschoolde Amsterdamsche cricket bij ons binnen. Een cricketer van overleg, die evenals bij het voetballen een grooten invloed had op ons jongeren; de fijne trekjes bij Higgen in Volharding geleerd, bracht hij ook ons bij.

Vóór, na en onder schooltijd leerde hij ons het hoe en waarom van het batten, bowlen en velduitzetten. Eenige goede innings speelde hij voor P.W. o.a. een pracht van een openingsstand met Wied Blijdenstein, die over de honderd runs opleverde, een score, die ver boven het gewoonlijke totaal der elf P.W.ers uitging."

Toen mijn studies voltooid waren brak de oorlog uit. Ik was toen 22 jaar en begon mijn militaire carrière als gewoon infanterist maar werd in 1916 bevorderd tot reserve 2de Luitenant voor Speciale Diensten, verbonden bij den Keuringsdienst der Centrale Magazijnen te Amsterdam voor de textielgoederen. Ik ben daar tot den wapenstilstand in 1918 gebleven en was in de gelegenheid mijn werkzaamheden af te wisselen met veel gezelligheid in mijn zeer uitgebreiden vriendenkring te Amsterdam. In die dagen was ik, behalve cricketer, een verwoed zeiler; geen wedstrijd werd overgeslagen hetzij op 't IJ, hetzij op de Zuiderzee of op de diverse plassen en meeren. Een goede vriend van mij, Wim stork uit Hengelo was eigenaar van een "Regenboogje", "de Vampier" no. 7. Menige prijs werd door ons in veilige haven gesloopt.

Leo, Heeft U ook wintersporten beoefend?

Moot. Jazeker. Evenals je vader ben ik een behoorlijk schaatsenrijder (schoonrijder) en skilcooper, hoewel mijn voetbalenkel me daarbij wel dwars zit.

Ik, Velen van ons, ook de Londensche neven, verbeelden zich, dat zij een zwakke linkerenkel hebben en zij schrijven dit toe aan de verwonding van onzen overgrootvader Sloot, die, zooals bekend, in den slag bij Bautzen als officier van Napoleon de enkel werd afgeschoten. Maar onze medici zullen dit wel nonsens vinden!

Moot. Tijdens mijn Amsterdamschen officierstijd heb ik mijn vrouw leeren kennen. Zij behoorde tot hetzelfde clubje, waarin ik uitging en zoo zie je, dat er uit den oorlog voor mij nog veel goeds te voorschijn is gekomen.

Mijn loopbaan in de textielindustrie nam een aanvang bij de Passement- en Bandfabriek F. Mouwen te Breda. Ik was daar gedurende twee jaar bedrijfsleider, maar toen de militaire orders, waarop de fabriek grootendeels gedreven had, stop kwamen te liggen en de directeur geen kans zag het roer om te werpen, wisselde ik van betrekking en kwam als bedrijfsleider bij de firma E. Elias te Tilburg. Ik ben daar tot 1924 gebleven en mijn positie zou daar zeker veel verbeterd zijn ware het niet dat de beide directeuren kort na elkaar, binnen een week overleden. De jonge opvolgers - waaronder een jurist! - schiepen in de leiding een sfeer, die voor de technische staf onverdraagbaar was. Ik verhuisde dan ook gauw naar de wollenstoffenindustrie van Pollet en Zonen, ook te Tilburg.

Ik was intusschen tot het inzicht gekomen, dat het voor iemand, die niet in de textiel geboren en getogen is en niet over geld beschikt, uitermate moeilijk is een directeursplaats te veroveren. De meeste fabrieken zijn in handen van bepaalde families, die vanzelfsprekend aan eigen relaties steeds de voorkeur geven. Dank zij mijn aangeboren handelsknobbel en - ik mag dat gerust van mijzelf getuigen - sterke verkoopskwaliteiten en uitgebreide technische kennis heb ik mij gedurende bijna zeven jaar kunnen handhaven. Ik woonde toen met mijn jonge gezin in Breda en ik heb het - evenals mijn broers in het begin van hun loopbaan - niet breed gehad. Maar toch was het, alles bij elkaar genomen, een mooie periode. Ik heb mij in Breda nog aan de golfsport gewijd.

Reeds in 1924 was ik verbonden aan de Psychiatrische Inrichting "Coudewater" en wel als secretaris van het bestuur, een functie, die mijn schoonvader reeds sinds jaren vervulde. Aanvankelijk kostte deze baan mij niet meer dan één dag per week, maar spoedig bleek mij, dat er veel meer van te maken was en zoo groeide geleidelijk uit dit bescheiden secretariaat de functie van Gedelegeerd Commissaris, tevens Secretaris van het Bestuur, welke functie ik nu reeds 16 jaar met groot genoegen en voldoening vervul.

In 1928 verhuisden wij van Breda naar Rosmalen.

Jan. Heeft U, evenals vele van de ooms ook in het buitenland studies gemaakt?

Moot. Inderdaad, ik bezocht inrichtingen en gestichten in Gütenlot, Constance en München en later maakte ik studiecongressen van de Internationale Vereeniging "Het Ziekenhuiswezen" mee in Weenen, Praag, Zoute (België) en Rome.

Onder mijn leiding is het ouderwetsche Coudewater van vroeger geheel en al gereorganiseerd en gemoderniseerd. Ik heb er steeds naar gestreefd in de inrichting een atmosfeer te scheppen van huiselijkheid, gezelligheid en schoonheid, om zooveel mogelijk een sfeer van kilheid en zakelijke ziekenhuisopvatting te vermijden.

Deze huiselijke gezelligheid vindt men in de geheele Inrichting terug en het valt iederen bezoeker terstond op, dat er hier iets heel apart tot stand is gekomen. Dit principe is ook consequent in de tuinen, in de omrasteringen en in de wandelparken doorgevoerd. Psychologisch werkt dit zeer gunstig niet alleen op de patiënten, maar ook op de families, die hun geesteszieken hier brengen en bezoeken. Ze keeren naar huis terug zonder met eenige huivering aan het "kranksinnigengesticht" terug te denken. Integendeel zij nemen een kalmeerenden indruk mee van de

schoone omgeving, de mooie artistieke nieuwe kapel, de stemmige den-
nenbosschen, het heerlijke duinengebied, de heldere waterplassen en
vijvers en de vruchtbare landouwen.

Dank zij de ruime geldmiddelen waarover Coudewater kan beschikken
heb ik gedurende al de jaren, dat ik de leiding heb, voor tonnen bij-
gebouwd en verbouwd en er mij steeds rekenschap van gegeven, dat de
architecten mijn intenties volgden. Ook ons woonhuis "Heer en Beek"
en omgeving is op mijn aanwijzingen tot stand gekomen.

Voor de gestichtstuinen heb ik zelf de teekeningen gemaakt en de
plannen ontworpen. Ik kan mij, beter dan wie ook, indenken, welk een vol-
doening Jules als tuinarchitect in zijn werk heeft gehad. Dat moet wel
een familietrek zijn, die wij van onzen vader, die ook zoo'n groote
liefhebber was van mooie tuinen, hebben meegekregen. Ook de omvang-
rijke land- en tuinbouwbedrijven, die tot Coudewater behooren, hebben
mijn groote belangstelling. Ze liggen me na aan 't hart.

De liefde tot de natuur en de vruchtbaarheid van den grond zit ve-
len van ons in het bloed. Ik gevoel mij steeds gelukkig, dat ik deze
karaktertrek hier volledig kan laten uitleven. Onze agrarische be-
drijven trekken altijd veel bezoek van leeraren en leerlingen van land-
en tuinbouwscholen; zij behooren tot de "model" bedrijven. Van ons
stamboekvee gaat een groote roep uit. Wij verwierven op voetentoon-
stellingen de hoogste onderscheidingen. Toch moet men niet denken,
dat dit deel van Coudewater het karakter van luxe draagt. Ik heb er
steeds naar gestreefd en ben daarin ook geslaagd alles economisch
op te zetten en het beheer volkomen verantwoord te voeren. Dit geldt
ook voor de afdelingen, waarin bloemen, fruit en groenten op groote
schaal worden gekweekt. Coudewater met zijn uitgebreide bevolking van
patiënten, nonnen, verpleegsters, doktoren en arbeiders is, wat de
voedselvoorziening betreft, voor een groot deel self-supporting. We
leven hier in een eigen dorp, dat alles verschaft, wat de mensch noo-
dig heeft.

Juist toen de nieuwe oorlog uitbrak en ik als reserve-kapitein
in Amsterdam mijn oude functie als textielexpert vervulde werd het
nieuw gebouwde moderne zusterhuis met kapel ingewijd. 't Was jammer,
dat ik daarbij niet aanwezig kon zijn, maar de hoofdzaak is, dat het
gebouwencomplex nog juist op tijd tot stand is gekomen en de tevreden-
heid der zusters wegdraagt.

De Voorzitter. We zien - als ik het levensverhaal van Oom Moot mag
samenvatten - dat ook de jonge Kortenhorsten-generatie enorm veel
van haar oudste voorouders heeft meegekregen en dat onze gastheer
wel het zuiverst de oude tradities van ons geslacht in zich heeft
vereenigd: het koopmanschap van de Deventer oer-vaders, het agra-
risch bloed der daaropvolgende boerenfamilies, de kunstzinnigheid
van de van Haasterts en de Sloots en het organisatietalent van alle
geslachten tezamen.

Zijn deze of eenige van deze eigenschappen in de kinderen van tante
Jetty en oom Moot terug te vinden?

Moot. Alle kinderen zijn bijzonder sportief, Marijke is een zeer goede
tennisspeelster, zij verwierf het jeugdkampioenschap van Noord-Brabant
en speelde ook goed hockey. Wilna steekt haar wat hockey betreft naar
de kroon en ook de jongere meisjes en Jules beoefenen alle voorkomende

sporten: zwemmen, fietsen, wandelen, tennis, hockey enz.
De meeste kinderen hebben studiebegaafdheid, de een meer de ander minder.

Wat kunstzinnigheid betreft, deelt Marijke met mijn broer Rad het bijzondere talent voor de tooneelspeelkunst. Aan de Universiteit te Nijmegen speelde zij de hoofdrol in "Carnaval de Venise".

Beatrijs en Emmy zijn goede pianisten. Beatrijs heeft bovendien een talent voor zang. Ik geloof dat Emmy zelfs zeer muzikaal is.

Verder zijn de meeste kinderen ook in praktische zaken handig. Zoo bekwaamde Marijke zich als röntgen-assistente en gaf religieuzen van "Coudewater" en "Voorburg" les in die wetenschap. Wilna haalde haar huishouddiploma en was assistente bij een keel, neus en oorspecialist. Carla is na haar eindexamen M.M.S. - ze kon wegens sluiting der Universiteit te Nijmegen niet doorstudeeren - secretaresse van een medicus geworden.

De jongere kinderen zijn nog op school.

Marijke was in Nijmegen lid van de Senaat van het Studentencorps.

Het gezelschap was eenigzins vermoeid geworden door wat zij gehoord hadden en daarom werd besloten de zitting te sluiten.

Ik nam op mij de levens der twee nog resteerende broers Jules en Pit te beschrijven. Deze taak was niet gemakkelijk, omdat ik - hoe vreemd het moge klinken - deze twee jongere broers niet zoo in details gekend heb. Jules had al zeer jong het ouderlijk huis verlaten en Pit heeft evenals Louis, Moot en ik gedurende den oorlog 1914/1918 als militair gediend. Wij zagen elkaar in die jaren slechts zelden en in 1920 vertrok hij naar Amerika.
